

Posudek vedoucího diplomové práce:

Ústavněprávní aspekty korespondenčního hlasování při výkonu volebního práva

(Michal Řehořek)

Předložená práce má přes 187 tisíc znaků vlastního textu včetně 197 poznámek pod čarou, čítá tedy více než 103 normostran a v tom směru splňuje formální požadavky kladené na diplomové práce. Hned v úvodu autor vymezuje cíl své práce, kterým je zodpovězení otázek, zda by v České republice mělo být zavedeno korespondenční hlasování, a pokud ano, v jaké podobě (str. 2). Je přitom po mém soudu zaznamenáníhodné, že východiskem jeho úvah není konvenční – a přitom v praxi sporná – ambice zvýšit volební účast, nýbrž snaha zajistit všem voličům (bez ohledu na faktické překážky, jako jsou „čas, vzdálenost či náklady“ – str. 1) možnost účastnit se voleb za srovnatelných podmínek.

Struktura práce odpovídá vymezeným otázkám i uvedenému východisku. Nejprve je předložen obecný úvod do problematiky korespondenčního hlasování, které autor zařazuje mezi alternativní formy hlasování. Následuje relativně obsáhlý nástin právní úpravy, kde autor shrnuje mezinárodně a ústavněprávně garantované principy voleb, stručně přibližuje užívání korespondenčního hlasování v zemích Rady Evropy a následně podává přehled čtyř dosud (neúspěšně) předložených návrhů na jeho zavedení v ČR. Pozoruhodná je kapitola třetí, která odpovídá na titulní otázku „Proč korespondenční hlasování?“, přičemž zde shrnuje judikaturu Evropského soudu pro lidská práva v oblasti pozitivní závazků a argumentuje, že mezi pozitivní závazek státu patří i takové nastavení podmínek hlasování, které umožňuje všem voličům – bez ohledu na místo jejich pobytu apod. – účast ve volbách bez zdolávání nepřiměřených překážek. Následuje šest nestejně dlouhých kapitol, které se věnují dílčím otázkám „designu“ korespondenčního hlasování, jako je zabezpečení tajnosti, způsob započítávání hlasů, náklady s ním spojené apod. V těchto kapitolách autor současně hodnotí – výše zmíněné – dosud předložené návrhy a přináší jak vlastní úvahy nad optimálním řešením těchto problémů, tak možnou inspiraci ze zahraničí. V závěru si nakonec autor na svoji ústřední otázku odpovídá pozitivně: korespondenční hlasování by podle něj mělo být zavedeno, a to v podobě, kterou konkrétně shrnuje na str. 84–85.

Diplomant se mnou svoji práci průběžně a pečlivě konzultoval, takže měl-li jsem nějaké závažnější připomínky, sdělil jsem mu je průběžně a výsledná podoba textu je v zásadě

zohledňuje, v tomto posudku se proto omezím pouze na celkové hodnocení. Za silnou stránku práce považuji autorův přístup, který by snad bylo možné označit jako „intelektuálně poctivý“. Přestože je už od prvních stránek práce zřetelné, že je myšlenice korespondenčního hlasování spíše nakloněn, pečlivě shromažďuje argumenty pro i proti a promýšlí komplikace, které by jeho zavedení mohlo do volebního procesu vnést. Díky tomu je také schopen přinést některé nové postřehy, což je zvláště potěšující, pokud zvážíme, že téma jeho práce samo o sobě zcela originální není a bylo opakovaně předmětem zájmu jak tuzemských, tak zahraničních autorů. Považuji za pozoruhodné (a do určité míry originální), jak autor argumentuje pozitivním závazkem státu zajišťovat skutečnou, nikoliv formální rovnost příležitostí při účasti ve volbách: přestože lze jistě hájit i opačné stanovisko a upozorňovat na to, že judikatura ESLP zatím v této oblasti nedošla tak daleko, rozpor mezi rozsudkem senátu a velkého senátu ve věci *Sitaropoulos v. Řecko*, na který diplomant upozorňuje, nasvědčuje možnosti, že by v budoucnu mohlo dojít k judikатурnímu posunu. Zajímavé jsou také závěry, které autor činí ohledně míry využívání voličských průkazů, jež dosud – bohužel – není na celostátní úrovni systematicky sledována, přičemž kreativně využívá čísel o volební účasti v horských střediscích během sezóny (srov. str. 35). Jde samozřejmě spíše o zjištění anekdotické, které neumožňuje nějaké automatické zobecnění pro celou Českou republiku, ale prakticky dokumentuje některé související autorovy argumenty.

Pro ústní obhajobu bych rád položil jen dvě drobné a dílčí otázky. Na str. 76–79 autor dochází k doporučením, ve kterých typech voleb by korespondenční hlasování mělo či nemělo být zavedeno a zda by v nich mělo být k dispozici pouze pro voliče domácí, zahraniční či pro obě skupiny.

1. V senátních volbách – na rozdíl od voleb sněmovních – doporučuje možnost volit pouze pro voliče domácí, a to s odkazem na obtížnost zajištění tajnosti voleb, pokud by se hlasy sčítaly na zastupitelských úřadech, přičemž voliči by hlasovali odděleně v 27 obvodech dle domácího trvalého pobytu: v některých obvodech by tak na daném úřadu patrně hlasoval jen jediný volič. S touto úvahou lze souhlasit, ale do této „pasti“ se autor dostal sám, když zavrhl možnost, aby zahraniční voliči obálky s hlasovacími lístky (podobně jako je tomu v řadě jiných zemí) zasílali přímo úřadům na území České republiky. Nebylo by přece jen lepší tuto možnost znovu zvážit, vede-li její zavrnutí k popsáním problémům s tajností?

2. Pro volby do obecních (stejně jako krajských) zastupitelstev autor doporučuje korespondenční hlasování. Řada příkladů v minulosti ukázala, že právě tyto volby jsou velmi náchylné k narušení nekalými praktikami, jako je například nakupování hlasů. Nebylo by s ohledem na toto zjištění právě v tomto typu voleb korespondenční hlasování příliš velkým rizikem?

Na závěr jen konstatuji, že práci **doporučuji k obhajobě** a – pokud v jejím průběhu diplomantka potvrdí své odborné kvality – navrhuji hodnotit stupněm **výborně**.

V Praze dne 12. června 2016

JUDr. PhDr. Marek Antoš, Ph.D., LL.M.